

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst
Afdeling Inlichtingen

Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Telefoon (070) 31 880 04
Telex 31337 MVD/GV/NL
Telefax (070) 31 879 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

D1599000 555

03 februari 1999

Onderwerp

Voormalig Joegoslavië (04/99)

1. Bij deze doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

Commodore

Bijlagen

één (1)

Bezoekadres

Kalvermarkt 28, Den Haag

Doorkiesnummer

(070) 31 86634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. D 1399 000555

d.d. 05 feb 1999

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED] mvr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

DCBC, t.a.v. Hfd Dplg door middel van hardcopy en diskette

INTERN:

HMID

HACIV t.a.v. BCI

HAO

HAI

HBMA

MID-cel

Archief

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

04/99

(Afgesloten 031200 FEB 1999)

Conclusie/voorzicht

De Bosnisch-Kroatische leiding, met instemming van Zagreb, wakkert de anti-SFOR stemming onder de bevolking aan en wil daarbij appeleren aan zowel Serviërs als Kroaten.

De etnische conflicten in oost-Slavonië houden aan.

De kansen op een door alle partijen aanvaard compromis in de kwestie-Kosovo zijn gering. In de praktijk neemt de verdeeldheid in het Kosovo-Albanese kamp zelfs toe.

De politieke instabiliteit in Macedonië groeit.

Bosnië-Herzegovina

Anti-NAVO posters in omloop

Op een aantal, vooral door Kroaten bewoonde, plaatsen in Bosnië-Herzegovina zijn posters verspreid die sympathie uiten voor van oorlogsmisdaden verdachte Bosnische Kroaten. In de tekst worden Kroaten en Serviërs opgeroepen zich te verzetten tegen SFOR, omdat de vredesmacht niet neutraal zou zijn. Letterlijk wordt gesteld dat SFOR een bezettingsmacht is en "begonnen is ons te vermoorden". De vrede die de NAVO heeft gebracht kan volgens de posters geen stand houden, omdat zij onrechtvaardig is en niet door de bevolking wordt gedragen. Ook in Kroatië zelf is sprake van verzet tegen SFOR; zo werd op de staatstelevisie aandacht geschonken aan het roekeloze rijgedrag van SFOR-chauffeurs, die van de snelwegen een "executieplaats" zouden maken. De presentator van het betreffende programma pleitte voor het verwijderen van SFOR uit Kroatië. Zoals reeds eerder gemeld, is er sprake van toenemende spanningen tussen vertegenwoordigers van de internationale gemeenschap en van de Bosnische Kroaten. De reden daarvoor is gelegen in het feit dat de Bosnische Kroaten zich in toenemende mate onttrekken aan het vredesproces in Bosnië-Herzegovina en hun eigen onafhankelijkheid benadrukken. Daardoor vormen zij doelwit van kritiek en ook reeds van strafmaatregelen van de internationale gemeenschap. De Bosnisch-Kroatische politieke leiding reageert daar kennelijk op met het in twijfel trekken van de neutraliteit van SFOR en het opzetten van de bevolking tegen de NAVO. Het lijkt geen twijfel dat de Bosnisch-Kroatische opstelling de instemming heeft van het regime in Zagreb en daar mogelijk zelfs is geïnitieerd. Nieuwe incidenten, die koren op de molen van de Bosnisch-Kroatische propaganda-machine zouden zijn, zijn dan slechts een kwestie van tijd. Opmerkelijk is overigens dat de posters zich expliciet richten tot zowel de Kroaten als de Serviërs, de twee bevolkingsgroepen die in het verleden meer punten van politieke overeenkomst dan van verschil tentoon spreidden (en die samen een meerderheid van de Bosnische bevolking vormen). Daardoor wordt ingespeeld op de onvrede die ook onder de Serviërs bestaat ten aanzien van SFOR en de doelstellingen van de internationale gemeenschap. Tevens wordt het beeld geschapen dat SFOR slechts de doelstellingen van de Moslims nastreeft.

Moslim/Kroatische Federatie (MKF)

Westendorp ontslaat HDZ-functionaris

HV Westendorp heeft verklaard de voorzitter van de belangrijkste Bosnisch-Kroatische partij HDZ in het kanton Herzegovina, Tokmakcija, uit zijn functie te ontslaan. Daarbij werd erop gewezen dat personen die eerder ontslagen zijn uit bestuursfuncties omdat zij zich niet houden aan het vredesproces, ook geen functies in politieke partijen mogen bekleden. Tokmakcija was tot april vorig jaar burgemeester in de stad

Drvar. Daarbij had hij zich actief ingezet tegen de terugkeer van Servische vluchtelingen naar de stad, hoewel de bevolking van Drvar vóór de oorlog voor 97% uit Serviërs bestond. Tegen die achtergrond is er niets in te brengen tegen de verwijdering van Tokmakcija uit zijn HDZ-functie. Toch zal er niemand zijn, zeker niet in Bosnisch-Kroatische kringen, die het ontslag van Tokmakcija niet tevens zal relateren aan de wrijvingen die zich de afgelopen tijd hebben voorgedaan tussen de (Bosnische) HDZ en de internationale gemeenschap. Derhalve zal de stap van Westendorp bedoeld zijn, en ook opgevat worden, als een waarschuwing dat hij niet zal schromen om ook andere, nog prominentere, Kroaten te ontslaan als dat nodig is. Westendorp heeft de afgelopen weken reeds gezinspeeld op het ontslag van de leider van de Bosnische HDZ en Kroatische vertegenwoordiger in het Bosnische presidium, Jelavic. Dit is inderdaad een exponent van de obstructieve houding van de Bosnische Kroaten.

Overigens moet worden benadrukt dat het ontslag van prominenten als Jelavic een, mogelijk ongewenste, precedentswerking kan hebben. De Bosnische Kroaten zijn niet de enigen die verbaal en inhoudelijk afstand nemen van het vredesproces. De Bosnisch-Servische president Poplasen houdt zich weliswaar op het oog aan de bepalingen van "Dayton", maar ontplooit activiteiten die daar in de praktijk haaks op staan. De Moslim-vertegenwoordiger in het presidium Izetbegovic heeft reeds gedreigd met ontslag in een zo belangrijke kwestie als "Brcko". Uit alle drie de partijen zijn in het verleden beschuldigingen van partijdigheid jegens de internationale gemeenschap te horen geweest. Wil Westendorp alle schuldigen met ontslag treffen, dan wordt het stil in de Bosnische politieke top.

Bosnisch-Servische republiek (RS)

Steun van diverse zijden voor Ivanic

Vice-voorzitter Ilic van de SPRS, de partij van het Servische lid van het Bosnische presidium Radisic, heeft ervoor gepleit dat de regeringscoalitie SLOGA (waarvan de SPRS deel uitmaakt) een alternatief voorhanden moet hebben als president Poplasen opnieuw weigert de demissionaire premier Dodik (SNSD) met de nieuwe formatie te belasten. Op de vraag of SLOGA de partijloze Ivanic als formateur zou aanvaarden, stelde Ilic dat dit tot de mogelijkheden behoort. De partij van Poplasen, de SRS, heeft inmiddels eveneens gepleit voor de benoeming van een partijloze formateur. Het pleidooi van Ilic vormt een indicatie dat SLOGA niet meer onder alle omstandigheden vasthoudt aan de nieuwe kandidatuur van Dodik. Dat is een erkenning van het feit dat de politieke impasse in de RS niet alleen wortelt in het feit dat Poplasen een afkeer heeft van Dodik, maar ook voortkomt uit het feit dat SLOGA uitsluitend vasthoudt aan de kandidatuur van diezelfde Dodik. In die context zou Ivanic een geschikte compromis-kandidaat zijn. Ivanic is weliswaar partijloos, maar heeft toch nauwe banden met de SPRS en met de SNS van ex-president Plavsic, die Ivanic reeds vorig jaar als mogelijk kabinetsformateur opwierp. Als ook de SRS pleit voor een "partijloze" kandidaat, dan kan dat worden gezien als een vingervijzing dat zij in zou stemmen met een formatie-opdracht aan Ivanic. Dat kan verband houden met eerdere berichten dat Ivanic reeds een geheime overeenkomst heeft gesloten met de voormalige regeringspartij en partner van de SRS, de SDS. In dat geval zou Ivanic een brug kunnen slaan tussen (delen van) SLOGA en de huidige oppositiepartijen SDS/SRS. De kans is groot dat Poplasen in die context inderdaad de opdracht aan Ivanic zal geven.

VJ zou in RS werven

Er zijn aanwijzingen dat de Joegoslavische strijdkrachten (VJ) pogingen doen om beroepspersoneel te werven in de Bosnisch-Servische republiek (RS) met het oog op inzet in Kosovo. Deze meldingen zijn niet bevestigd, maar het is niet uitgesloten dat zij op waarheid berusten. Er waren in het verleden reeds aanwijzingen dat de VJ problemen hadden met een adequate bemanning van haar eenheden, onder meer vanwege de slechte leefomstandigheden. Gezien de economische crisis in de RS is niet uitgesloten dat weerbare mannen daar positiever staan ten opzichte van dienst in de VJ dan Joegoslavische Serviërs. Bovendien hebben relatief veel Bosnische Serviërs militaire ervaring opgedaan in de Bosnische burgeroorlog. Het feit dat zij formeel een ander nationaliteit hebben, hoeft geen bezwaar te zijn. Vele Bosnische Serviërs bezitten ook de Joegoslavische nationaliteit of kunnen die zonder veel moeite verwerven, zeker als zij bereid zijn dienst te nemen in de VJ. De vraag is echter of zij ook bereid zijn dienst te doen in Kosovo. Vele Serviërs, ook degenen die met de mond belijden dat Kosovo onvervreemdbaar Servisch gebied is, blijken toch geneigd de kwestie met andere ogen te bezien op het moment dat zij een oproep voor dienstplicht ontvangen.

Kroatische regering onderhandelt met RS

De Kroatische regering heeft de autoriteiten van de RS uitgenodigd onderhandelingen te voeren over de terugkeer van Kroaten naar hun oorspronkelijke woonplaatsen in wat nu Bosnisch-Servisch gebied is. Er is niemand die iets tegen een dergelijke uitnodiging kan inbrengen, omdat zij past in het streven van "Dayton" naar herstel van de vooroorlogse etnische verhoudingen. Toch zal zij in Moslim-kringen met argusogen worden bekeken. De Moslims zijn in ieder geval beducht voor verdere toenadering tussen de Serviërs en Kroaten, die zoals gesteld een meerderheid van de bevolking vormen en bovendien in de oorlog in hoge mate verenigbare doelstellingen bleken te hebben. Zeker nu de Moslims in toenemende mate in conflict komen met zowel de Bosnische Kroaten als de Kroatische regering, moet toenadering tussen die regering en de Bosnische Serviërs een voor de Moslims ongewenste ontwikkeling zijn. Daarbij zal ook de overweging een rol spelen dat noch de Bosnische, noch de Kroatische Kroaten (noch de Serviërs) in het verleden grote voorstanders zijn geweest van de terugkeer van grote aantallen vluchtelingen.

Kroatië

Tudjman nodigt oppositie uit om aan regering deel te nemen

De Kroatische president Tudjman heeft een aantal oppositie-partijen uitgenodigd om toe te treden tot de regering. Daarbij verwees hij naar zijn recente toespraak in het parlement, waarin hij reeds een regerings-hervorming aankondigde. Het betreft de Kroatische Boerenpartij (HSS), de Sociaal-Liberale Partij HSLs en de Sociaal-Democratische Partij SDP. HSS-voorzitter Tomcic heeft de uitnodiging afgewezen en HSLs-leider Budisa heeft weliswaar een gesprek met Tudjman gevoerd, maar inmiddels verklaard niet te willen toetreden tot de regering. Hij sprak van "politieke zelfmoord" als zijn partij nu regeringsverantwoordelijkheid op zich zou nemen. SDP-leider Racan ontkende zelfs dat er in zijn ontmoeting met Tudjman gesproken was over de mogelijkheid dat de SDP ministersposten zou worden aangeboden, maar gaf aan dat hij zou weigeren als zo'n aanbod wél zou komen. Zoals reeds eerder gemeld, neemt de populariteit van de regeringspartij HDZ snel af. Dat is vooral het gevolg van het feit dat de HDZ, een samenraapsel van belangengroeperingen, geen adequaat antwoord kan vinden op de sociaal-economische problemen van het land. Dat kan de partij fataal worden bij de parlementsverkiezingen die later dit jaar op de rol staan. Tegen die achtergrond ligt het voor de hand dat Tudjman pogingen wil doen om de oppositie in het kabinet op te nemen en derhalve medeverantwoordelijk te maken voor het (uitblijven van) beleid. Een nevenoverweging is vermoedelijk dat de oppositie pogingen doet om de coherentie te vergroten, maar het in de praktijk slechts over één ding eens kan worden: de afkeer van de HDZ. Dat is vermoedelijk de reden dat Tudjman slechts drie van de zes prominente oppositie-partijen uitnodigt. De oppositie ruikt echter de verkiezingswinst en is ook nog niet vergeten dat de HDZ in haar propaganda de vaderlandsliefde van een aantal nu uitgenodigde partijen openlijk in twijfel trok. Zij wenst zich zeker nu niet te binden aan de HDZ, omdat de kans dat de oppositie de volgende regering mag vormen, onder de huidige omstandigheden groot is. Anderzijds moet nogmaals worden onderstreept dat de oppositie allesbehalve homogeen is. Bij elkaar zou de oppositie, en zeker de drie nu uitgenodigde partijen, vermoedelijk bij de verkiezingen wel een meerderheid halen, maar of zij het eens kunnen worden over een regeringsprogramma en een (op de Balkan vaak nog veel belangrijker!) verdeling van ministersposten, is zeer de vraag. De kans dat de HDZ toch nog in de volgende regering vertegenwoordigd zal zijn, en mogelijk zelfs in min of meer dezelfde samenstelling die zij nu voorstelt, moet niet te klein worden geacht.

Aanhoudende incidenten in oost-Slavonië

Een woordvoerder van de OVSE heeft verklaard dat het aantal "etnisch gemotiveerde incidenten" in oost-Slavonië voor de tijd van het jaar hoog is. Daarbij werd onderstreept dat de Kroatische regering geen coherente en geloofwaardige pogingen doet om de vertrouwenwekkende maatregelen die zij zelf heeft genomen, te implementeren. De OVSE houdt rekening met een verdere toename van het aantal incidenten al het weer verbetert, het aantal Serviërs dat terug wil keren toeneemt, en de (nationale!) Kroatische autoriteiten hun opstelling niet wijzigen. Tudjman heeft in zijn recente toespraak tot het Kroatische parlement nogmaals onderstreept dat met de (her)integratie van oost-Slavonië de integriteit van het Kroatische grondgebied voor het eerst ondubbelzinnig bewerkstelligd is. Ook gaf hij aan dat het "Servische probleem" opgelost is. Met uitspraken als de bovengenoemde wil de OVSE echter onderstrepen dat dit alles niet wegneemt dat er nog steeds sprake is van gerichte, en kennelijk door de Kroatische autoriteiten gesteunde, pogingen de terugkeer van grote aantallen Serviërs naar hun oorspronkelijke woonplaats in het gebied te verhinderen. Zij die een poging daartoe doen, ondervinden dat hun woningen zijn ingenomen door Kroaten of zij staan bloot aan intimidatiepogingen, die uiteenlopen van fysiek geweld tot het onvermogen om werk of

papieren te bemachtigen. Het lijkt erop dat de Kroatische regering wil verhinderen dat het aandeel van Serviërs in de bevolking, dat vóór de oorlog ruim 10 bedroeg, boven de huidige 5% uit zal komen.

Joegoslavië

Montenegro

Montenegro wil grens met Albanië openstellen

De Montenegrijnse minister die verantwoordelijk is voor etnische minderheden, Juncaj, heeft bekendgemaakt het initiatief te hebben genomen voor het openstellen van een grenspost tussen de Joegoslavische deelrepubliek en Albanië. Daarbij werd gesteld dat de sluiting van de grenzen tussen beide landen een besluit was van de federale overheden, die door Montenegro als illegaal worden beschouwd. Bovendien zou de openstelling de contacten tussen families aan weerszijden van de grens vergemakkelijken. De Montenegrijnse president Djukanovic heeft zijn verkiezing mede te danken aan de steun van de etnische minderheden in de republiek. Dat betreft vooral etnische Albanezen, die vooral in het grensgebied met Albanië woonachtig zijn. Tegen die achtergrond, en gezien de wrijvingen tussen de Montenegrijnse en federale autoriteiten, is het streven van Juncaj niet onbegrijpelijk. Toch zal het initiatief van Montenegro op de federale autoriteiten werken als een rode lap op een stier. De VJ proberen in een ander deel van het land (Kosovo) juist de grens met Albanië hermetisch af te sluiten om de aanvoer van personen en materieel voor het "Kosovo Bevrijdingsleger" (UCK) in te dammen. In dat verband is het vreemd dat de grens in een ander deel van Joegoslavië nu juist wordt opengesteld. Bovendien heeft de federale premier Bulatovic nog onlangs onderstreept dat de grenscontrole tot de taak van de federale autoriteiten behoort. Deze autoriteiten zullen de Montenegrijnse aankondiging zien als de zoveelste manifestatie van eigenmachtig optreden van de kleinste Joegoslavische republiek. Als dat de belangen van de federatie aantast, zullen zij zich gedwongen zien in te grijpen.

Kosovo

UCK richt eigen regering op

De "Generale Staf" van het UCK heeft verklaard dat uiterlijk op 10 februari a.s. onderhandelingen moeten zijn afgerond met politici in Kosovo over de vorming van een "parlement" en een "regering" voor Kosovo. Ook het opstellen van een Grondwet voor Kosovo werd als voornemen genoemd. Aan "schaduwpremier" Bukoshi werd de opdracht gegeven gelden voor dat voornemen bijeen te brengen. Voldoet deze niet aan de opdracht, dan zouden "andere beslissingen" worden genomen. Reeds sinds het ontstaan van het UCK heeft dat "leger" zich onttrokken aan het gezag van de "officiële" politieke vertegenwoordigers van de Kosovo-Albanezen, met name Bukoshi en "schaduwpresident" Rugova. Ondanks herhaalde pogingen een dialoog op gang te brengen, onder meer van de kant van de Albanese regering, heeft het UCK zich voortdurend gepresenteerd als de enige legitieme vertegenwoordiger van het Albanese verzet tegen de Servische overheersing in Kosovo. De verbale strijd is de afgelopen weken nog in felheid toegenomen. Uit het voornemen om eigen politieke instellingen te scheppen, blijkt dat het UCK iedere poging tot dialoog opgeeft en nu een eigen politieke tak wil oprichten. Daarmee is de scheiding compleet, want Bukoshi doet een poging om zijn eigen politieke organisatie te voorzien van een militaire poot: het FARK. De kans is derhalve groot dat er op relatief korte termijn twee politiek/militaire organisaties in Kosovo actief zijn, die elkaar het recht betwisten de Kosovo-Albanezen te vertegenwoordigen. Dat kan de toch al geringe animo om te komen tot een politieke oplossing voor het probleem-Kosovo nog verder verkleinen. Eén van de belangrijkste overwegingen voor het UCK om "eigen" politieke instrumenten te bezitten, kan de vrees zijn dat de internationale gemeenschap politieke invloed wil uitoefenen op de "reguliere" schaduwinstellingen om een politiek compromis ten aanzien van Kosovo te aanvaarden. Een burgeroorlog in Kosovo tussen de Albanezen onderling is derhalve op termijn een serieuze mogelijkheid. Lachende derde zal vermoedelijk de Servische regering zijn, die er alles aan zal doen om het Albanese kamp verder te verzwakken.

Kosovo-Albanezen blijven vasthouden aan onafhankelijkheid

De belangrijkste woordvoerder van het UCK, Demaci, heeft onderstreept dat er geen politiek proces op gang kan komen voordat alle Servische en federale eenheden uit Kosovo zijn teruggetrokken en alle gevangene etnische Albanezen zijn vrijgelaten. Bovendien heeft hij verklaard dat geen enkele vorm van autonomie de Kosovo-Albanezen kan beschermen; alleen onafhankelijkheid zou dat kunnen. Ook een woordvoerder van Rugova heeft gesteld dat hij alleen tot onderhandelingen bereid is als "bepaalde voorwaarden" zijn vervuld. Op zich bevatten deze uitspraken niets nieuws. Zowel het UCK als Rugova hebben in het verleden verklaard dat zij niet bereid zijn met minder genoegen te nemen dan de totale onafhankelijkheid van Kosovo. Toch lijken de huidige uitspraken met name bedoeld als een antwoord op de oproepen van de internationale

[REDACTED]

gemeenschap tot onderhandelingen over een politiek compromis aangaande Kosovo. Evenmin als de Servische leiding zijn de Albanezen tot een dergelijk compromis bereid. Zij zullen zich daarbij gesterkt voelen door het dreigement van de NAVO dat de verdragsorganisatie zal ingrijpen als die onderhandelingen niet tot stand komen of vruchteloos blijven. Hoewel dat dreigement aan beide partijen is gemaakt, zullen vele Kosovo-Albanezen van mening zijn dat een dergelijk NAVO-optreden zich primair tegen de Serviërs zal keren.

Draskovic vindt dat Westen Rugova onder druk moet zetten

De Joegoslavische vice-premier Draskovic heeft gesteld dat een vredesconferentie over Kosovo eigenlijk niet nodig is. Ook is het niet noodzakelijk dat er druk op Joegoslavië wordt uitgeoefend. Volgens Draskovic en zijn partij, de extreem-nationalistische SPO, zijn de Kosovo-Albanezen het enige obstakel voor een vreedzame oplossing van de problemen in de provincie. Daarom zou de internationale gemeenschap druk moeten uitoefenen op Rugova om de dialoog met de Servische autoriteiten aan te gaan. Sinds hij tot de federale regering is toegetreden, doet Draskovic, zijn extreem-nationalistische reputatie ten spijt, pogingen om een gematigd gezicht te laten zien. Daarbij speelt vooral de wens een rol om zijn langverwachte regeringsverantwoordelijkheid niet onmiddellijk weer op het spel te zetten. Bovendien wil hij zich vermoedelijk in positieve zin spiegelen aan zijn rivaal in het extreem-nationalistische kamp, de Servische vice-premier Seselj. Maar ook los van deze overwegingen snijden de opmerkingen van Draskovic enig hout. De Servische autoriteiten hebben voortdurend een dialoog met de Albanese leiders bepleit. Een ambtgenoot van Seselj, Markovic, heeft maandenlang besprekingen gevoerd met alle andere etnische groeperingen in Kosovo en heeft steeds bereidheid getoond voor een gesprek met Rugova en andere Kosovo-Albanese leiders, maar dezen hebben de besprekingen altijd geboycot. Daartegen is nooit werkelijk opgetreden van de kant van de internationale gemeenschap, hoewel het uitgangspunt van de Servische regering ("Kosovo is en blijft een deel van Servië") dichter bij het officiële internationale streven staat dan de doelstelling van Rugova ("Kosovo moet onafhankelijk worden"). Formeel heeft Rugova zijn opstelling verdedigd met het argument dat invloedrijke delen van de Kosovo-Albanezen zoals de top van het UCK iedere concessie zouden afwijzen, maar in de praktijk is het de vraag of hij anders wel zou hebben willen onderhandelen. Aangezien de standpunten nog steeds weinig wijzigingen hebben ondergaan, moet worden betwijfeld of onderhandelingen over Kosovo, zoals de internationale gemeenschap die nastreeft, kans van slagen hebben.

Arkan wil militie reactiveren als NAVO intervenueert

De leider van de extreem-nationalistische "Partij van de Servische Eenheid" (SSJ) en voormalig militie-leider Raznjatovic, alias "Arkan", heeft verklaard dat Joegoslavië een aspect van het door VS-afgezant Hill reeds vorig jaar gepresenteerde voorstel ten aanzien van Kosovo moet aanvaarden, overigens zonder in detail te treden. Tevens waarschuwde Arkan dat hij zijn militie zal reactiveren en "iedere centimeter van het land zal verdedigen" als de NAVO intervenueert in Kosovo. Impliciet waarschuwde hij voor "een tweede Vietnam". Arkan's militie was nauw betrokken bij de oorlogen in Bosnië-Herzegovina en Kroatië en daarbij verantwoordelijk voor tenminste een deel van de "etnische zuiveringen". Hoewel het optreden van Arkan vaak meer retoriek bevat dan daadwerkelijke inhoud, is het te verwachten dat hij of andere leiders inderdaad de aanzet zullen geven tot gewapend verzet als er buitenlandse eenheden in Kosovo zullen worden gestationeerd. In samenwerking met lokale Servische leiders is inderdaad gewapende actie te verwachten. Zelfs het UCK of andere Albanese gewapende eenheden zouden er een belang in kunnen zien de NAVO-eenheden bij de strijd te betrekken, zeker als de verantwoordelijkheid daarvoor bij de tegenstander kan worden gelegd.

Ugljanin vraagt hulp voor Sandzak-moslims

De leider van de moslim-minderheid in de Servisch/Montenegrijnse regio Sandzak, Ugljanin, heeft gesteld dat er al jarenlang sprake is van Joegoslavische staatsterreur en etnische zuiveringen in het gebied. Om die reden vroeg Ugljanin hulp van de internationale gemeenschap. Met name zei hij heil te verwachten van de stationering van OVSE-waarnemers in Sandzak. Ook verzocht hij om een internationale conferentie om alle "open kwesties" in Joegoslavië te behandelen. Evenals de Kosovo-Albanezen worden de moslims in Sandzak gediscrimineerd door de Servische autoriteiten. Zij hebben daarvoor voortdurend internationale aandacht gevraagd, maar zijn minder succesvol geweest dan de Kosovo-Albanezen. De Sandzak-moslims onderhouden nauwe betrekkingen met de Bosnische Moslims, hoewel zij hun identiteit eerder aan religieuze dan aan etnische omstandigheden ontleen. Zo noemen de moslims in Sandzak zich eveneens "Bosniaken" en draagt hun partij dezelfde naam als de Bosnische regeringspartij. De Sandzak-moslims hebben echter ook banden met de Kosovo-Albanezen, met wie zij hun religie gemeen hebben. De activiteiten van de Sandzak-moslims vormen één van de redenen waarom de Servische autoriteiten zich verzetten tegen

concessies aan de Kosovo-Albanezen, omdat de Sandzak-Moslims dergelijke concessies zeker als een wenselijk precedent zouden opvatten. Bovendien versterken de activiteiten van Ugljanin de vaak als propaganda gebruikte, maar niet geheel van realiteit gespeende vrees van de Serviërs voor een "omsingeling" door moslims. Het doen van concessies aan de Sandzak opent de mogelijkheid van een territoriale "brug" van Bosnië-Herzegovina naar Kosovo/Albanië. Bovendien zou Sandzak dan als een wig tussen Servië en Montenegro kunnen fungeren. Ugljanin zal zich echter niet door dergelijke overwegingen laten hinderen en proberen te bewerkstelligen dat eventuele stappen van de OVSE en de NAVO zullen worden uitgebreid naar Sandzak.

Albanees leger paraat

De Albanese generale staf heeft bekend gemaakt de personele bezetting van de infanteriedivisie die verantwoordelijk is voor de verdediging van de noordelijke grens met Kosovo op 100% te brengen. In dat kader zullen ook militairen die in het kader van eerdere herstructureringsmaatregelen of op grond van ontoereikende vaardigheden zijn ontslagen, weer in actieve dienst worden geroepen. Er is sprake van de de Albanese militaire autoriteiten de situatie in de grensstreek met Kosovo "de ernstigste sinds de Tweede Wereldoorlog" vinden. Daarbij wordt vooral gewezen op de opbouw van de Joegoslavische strijdkrachten (VJ) aan de andere kant van de grens. De Albanese minister van Defensie heeft verklaard dat zijn eenheden "klaar staan om de Servische agressie het hoofd te bieden". Overigens werd onderstreept dat het Albanese leger alleen zal optreden om de soevereiniteit en integriteit van het eigen grondgebied te verdedigen. De VJ hebben de afgelopen maanden maatregelen genomen om de grens tussen Kosovo en Albanië af te sluiten, omdat leden van het UCK van Albanees grondgebied gebruik maakten voor aan- en afvoer van mensen en middelen en naar verluidt ook voor opleidingsdoeleinden. Het is daarbij onduidelijk in hoeverre Albanese (nationale en/of lokale) autoriteiten daarvan op de hoogte waren, laat staan instemden. Daarbij wordt van Albanese zijde de laatste weken in toenemende mate gespeculeerd op een gewapend conflict met Joegoslavië. Zo had ex-president Berisha nog vorige week zijn landgenoten opgeroepen om zich voor te bereiden op een dergelijke conflict. Dit soort oproepen dienen vermoedelijk vooral binnenlands-politieke doeleinden; dat geldt zonder enige twijfel ook voor de aankondigingen van het ministerie van Defensie in Tirana. De genoemde aankondigingen hebben vermoedelijk weinig substantie; het is, gezien de anarchie die lange tijd in met name noord-Albanië heeft geheerst en vermoedelijk nog heerst, zeer de vraag of het Albanese leger in staat zou zijn de aankondigingen naar de letter uit te voeren. Bovendien moet in Tirana ook het besef heersen dat de Albanese strijdkrachten in een regulier conflict met de VJ geen partij voor de Joegoslaven zouden zijn. Toch dragen dit soort berichten, zelfs als zij totaal van enige inhoud gespeend zouden zijn, bij aan het oplopen van de spanningen in en om Kosovo. Vooral is opmerkelijk dat Albanië er kennelijk niet voor terugschrikt op militairen die uit politieke en/of professionele overwegingen eerder ongeschikt werden geacht, nu toch weer een taak te geven in de landsverdediging.

Macedonië

Politieke onrust in Macedonië

Er is sprake van spanningen in de binnenlands-politieke situatie in Macedonië. Eerder al waren er geruchten over onenigheid tussen de twee belangrijkste partijen in de regeringscoalitie, waarvan de ene (VMRO-DPNME) de etnische Macedoniërs vertegenwoordigt en de andere (DPA) de etnisch-Albanese minderheid. Vervolgens heeft president Gligorov een verzoek ingediend om het parlement toe te spreken. Dat is geweigerd door de voorzitter van het parlement, Klimovski, hoewel de Macedonische Grondwet het recht daarop garandeert. Vervolgens heeft Gligorov zijn rede via de radio gepresenteerd. Hij heeft felle kritiek geleverd op de beslissing van de Macedonische minister van Buitenlandse Zaken Dimitrov om diplomatieke betrekkingen aan te gaan met Taiwan. Dat zou een schending betekenen van eerdere overeenkomsten met China. Gligorov noemde de gang van zaken, zowel de erkenning van Taiwan als de weigering hem toestemming te verlenen het parlement toe te spreken, de "eerste stappen in de richting van een staatsgreep". Macedonië is eigenlijk sinds het ontstaan van het land gekenmerkt door interne spanningen, die niet los te zien zijn van de sociale en economische crisis die het land in haar greep heeft. Maar ook de politieke betrekkingen in het land zijn voortdurend overschaduwed door de tegenstellingen tussen ex-communisten en hun tegenstanders, en door de wrijvingen tussen Macedoniërs en Albanese. Het heeft er alle schijn van dat Dimitrov (die geen lid is van de VMRO-DPNME, maar van een van de kleinere "Macedonische" partijen) min of meer op eigen houtje overgegaan is tot de erkenning van Taiwan, daardoor aangelokt door economische voordelen. De tegenstanders van die stap wijzen er echter op dat China in politiek opzicht veel meer in de melk te brokkelen heeft dan Taiwan, en in staat is Macedonië grote politieke schade toe te brengen. De eerste reacties van Chinese zijde wijzen er reeds op, dat dit geen loos dreigement is. Maar de opstelling van

[REDACTED]

Klimovski en Gligorov doet vermoeden dat de erkenning van Taiwan slechts een aanleiding is die veel dieper gelegen tegenstellingen aan het licht brengt. De politieke partijen in het land gunnen elkaar het licht in de ogen niet, zoals ook de meeste inwoners van het land de politici van welke signatuur dan ook wantrouwen. Onder die omstandigheden is het formuleren en implementeren van een coherente en constructieve politiek nagenoeg onmogelijk. Het uiteenvallen van de regering lijkt slechts een kwestie van tijd. Is het niet de kwestie-Taiwan die daarvoor aanleiding is, dan zijn andere oorzaken eenvoudig te bedenken. Zo is Macedonië het eigenlijk ook niet eens over de mate van medewerking die moet worden verleend aan de NAVO in de kwestie-Kosovo. Enerzijds wil de huidige Macedonische regering (evenals haar voorganger) graag toetreden tot de NAVO en andere westerse structuren, maar anderzijds vreest zij dat de eventuele onafhankelijkheid van Kosovo als een ideaal precedent wordt beschouwd door de Albanese minderheid in Macedonië zelf. Bovendien wil Macedonië onder geen voorwaarde het machtige buurland Joegoslavië provoceren, waarmee de betrekkingen (onder meer door de Kosovo-crisis) toch al gespannen zijn. Om die reden heeft Macedonië bij een eerdere gelegenheid reeds geweigerd het luchtruim ter beschikking te stellen voor NAVO-vluchten rond Kosovo. Een dergelijke opstelling kan zich herhalen.

Macedonische Serviërs klagen over discriminatie

In de Bosnisch-Servische pers is melding gemaakt van discriminatie tegen de Servische minderheid in Macedonië. De voorzitter van de belangrijkste Servische partij in dat land, Miletic, heeft gesteld dat Serviërs niet het recht hebben om erediensten te voeren in het Servisch. Daarentegen zouden "Turken, moslims en katholieken" wél hun godsdienst in hun eigen taal mogen belijden. Hoewel de Servische minderheid in Macedonië slechts 5% van de bevolking vormt, is zij geconcentreerd in het grensgebied met Servië zelf. In het verleden hebben de Macedonische machthebbers regelmatig uiting gegeven aan de vrees dat Servië destabilisering van Macedonië beoogde en daarbij de Macedonische Serviërs als "Vijfde Colonne" zouden kunnen gebruiken. De ervaringen met de Serviërs in Kroatië en Bosnië-Herzegovina werden daarbij als voorbeeld aangehaald, maar ook werd gewezen op het feit dat extreem-nationalistische Serviërs Macedonië als zuid-Servië beschouwen en het feit dat de grens tussen beide landen nog altijd niet formeel is erkend. De afgelopen jaren was er sprake van een verbetering van de betrekkingen tussen Macedonië en Joegoslavië, maar de komst naar Macedonië van de NAVO-macht ter beveiliging van de OVSE-waarnemers in Kosovo is de Macedonische autoriteiten niet in dank afgenomen. Tegen die achtergrond zullen klachten over discriminatie van Serviërs in Macedonië, zelfs als het een initiatief van de lokale Serviërs betreft, de vrees voor Servische destabiliseringspogingen jegens Macedonië nieuw leven inblazen.